

„Die ze allen bij name roept.“

Het uwe oogen op omhoog, en niet wie deze dingen geschieden heeft; die in getal hun heil voortbrengt; die ze alle bij name roept, vanwege de grootheid zijner krachten, en omdat Hij sterk van vermogen is; er wordt er niet één gemist.

Jesaja XL : 26.

In dien heerlijksten uitroep van den Profeet, dat God de Almachtige ieder ons bij name kent, spreekt een ruste voor ons hart, die de dankbaarste stemming in ons opwekt.

Ook wij kennen een brede reeks van personen bij name. Allereerst geldt dit van onze huisgenooten. Voorts van onze overige familieleden met wie we in gestadigen omgang verkeerden. En behalve wat ons alom in den bloede verwant of vermaatschap is, kennen we uit de heilige historie en uit die van ons vaderland de namen van onze groote voorgangers. En zoo ook spreekt uit onze eigen levensdagen ons heel een reeks van groote Saatslieden, geleerden, en kunst-voorgangers toe, wier namen we schier elken morgen in de dagbladen terugvinden. Doch hierbij blijft het dan ook veelal. Meer dan één kent zelfs zijn naaste buren niet. En als we op onze straat uitwandelen, is meestal wat ons omringt en ontmoet, ons zoo geheel onbekend, dat we als onder geheel vreemden verkeerden. In een zeer klein stedeke en op een dorp is dit uiteraard veelal geheel anders, maar want in een van onze groote steden, dan is 't meestal alles vreemd, wat we op 't plein of langs de straten om u ziet. Reeds in een stad als Den Haag woont ge saam met meer dan 300,000 stadgenooten, doch hoe weinig van deze groep zijn nu aan verreweg de meeste inwoners met name bekend. De u persoonlijk bekende tellen op de brede schare van uw stadgenooten ter nauwer nood mede.

Hiertegenover nu betuigt de Profeet, dat de Heere onze God niet alleen alle kinderen der menschen, maar al wat Hij schepet *»bij name roept»*, en zulks vanwege de grootheid zijner krachten, en omdat Hij sterk van vermogen is, en als Hij zijn creaturen met name roept, zie, dan wordt er niet één gemist, omdat Hij sterk is van vermogen.

Om wat u omringt te verstaan en te doorgronden, moet ge niet om u heen, maar naar omhoog zien. *»Hef u oogen omhoog, zoo staat er, en ziet wie deze dingen geschieden heeft; die in getal hun heil voortbrengt, die ze allen bij name roept, van wege de grootheid zijner kracht, en omdat Hij sterk van vermogen is. Daar wordt er niet één gemist.»*

Laat nu al 't overige rusten, en merk nu alleen op u zelf, is er dan heerlijk gedachte dat de Almachtige God, die hemel en aarde schep en draagt, zich ook met u persoonlijk inlaat, en niet alleen onder de kinderen der menschen ook u medetelt, maar zich ook met u inlaat, zich met u bezighoudt, en zoo in alle bijzonderheden van u persoonlijk, van uw leven en van uw omgeving indringt, dat Hij ook u in uw vergetelheid *»bij name kent»*. Iets wat uiteraard genadigste betekenis, dat God Almachtig weet, wat naam ge bij u Doopontvingt, maar wie ge zijt, wat een aard en wezen, welk een karakter en voor streven u kenmerkt. Gedurig als er onder ons over menschen kennis gesproken wordt, bespeuren wij op nieuw, hoe weinig verre de meesten zich zelf kennen, en hoe weinig ze door zijn gedroeven in den aard en in 't karakter van hun kinderen. Telkens blijkt 't op nieuw hoe we ons in de personen, die ons 't naaste staan, vergist hebben. En reeds is 't ons zelf niet noodig gevondt te beproeven. Maar zeer talrijk zijn de getuigenissen van hen, die zeggen er uitstekend haat bij te hebben gevonden. En bij persoonlijk onderzoek werd ons dit meniching met overtuiging door hoogst geloofwaardige menschen bevestigd. Wij kunnen ons dit zeer goed verklaren en raden dus het middel zelf, den inhoud en de methode zonder eenig bezwaar aan.

Of wij daarmee nochtans dezen Cursus, zooals hij daar ligt, zonder voorbehoud aanbevele ? Niet zonder voorbehoud. Immers is hij geschreven in de taal en uitdrukkingwijze van den wereldschen wijze, zonder beslist Bijbelschen ondergrond. Dit geeft twee bezwaren: 1e, de Christen dient zich bij alle diepere voornemens wel duidelijk bewust te zijn van het *»Bied en werke»*. Dit geschiedt hier niet. 2e, Deze Cursus bevat afwijkende beschouwingen en zegt ook overigens goede dingen op voor ons vreemde, een enkele maal zelfs stuitende wijze. Liefst zagen wij, dat de Heer Dalmeyer het geheele werk opnieuw liet opbouwen in aansluiting aan de Christelijke gedachte en terminologie b.v. van onze Catechismus door een geoeend ethicus. Dan werd deze Cursus een praktisch raadsman, die ons kon leeren hoe wij in gebed en naastigheid ons konden teigen van de genoemde slechte gewoonten, die ons niet het minst ons Nederlanders, vaak deelrij in den weg zitten.

Mit dezen wensch heeft de Heer Dalmeyer zich in beginsel gaarne vereenigd, doch wij erkennen de moeilijkheden, die een dergelijke bewerking belemmeren. Zoalng wij die dan ook niet hebben, bevelen wij deze Cursussen toch met vrijmoedigheid aan, doch met dit voorbehoud dat men ze gebruikt met gawe des onderscheids en, wanneer minder onderlegden en knapen ze gebruiken, die dient te geschieden onder leiding van mannen en vrouwen van dieper kennis en inzicht. Onder deze beperking gebruikt, kunnen zij in dezen tijd van geestelijke vermoedheid en verzwakking, ook in onze kringen tot nut en regen zijn, gelijk zij dat voor duizenden reeds zijn geweest.

(i.g.) H. BAVINCK.
(i.g.) H. J. VAN WIJLEN.
(i.g.) A. JONKMAN.
(i.g.) J. E. VONKENBERG.

Amsterdam, 6 October 1919.

Zooals men ziet, is de aanbeveling van dit Instituut niet dan onder zeer ernstige reserve gegeven, want er wordt erkend, dat de Bijbelsche ondergrond, die toch voor de karaktervorming zeker van de grootste belang is, bij dezen cursus geheel ontbreekt. Mogen we hier nog aan toevoegen, dat dit oordeel ook vrijwel langs de quaestie, waarom het gaat, heenglijdt. In de motie van afkeuring van den Sneeker ring werd niet gesproken over deze cursussen, maar over *»de lectuur door Dalmeyer's Instituut verspreid en aanbevolen»*, die *»de doorwerking van de beginselen der nieuwe Theosophie bevordert»*.

De zaak is nl. deze, dat de heer Dalmeyer, die dit Instituut voor Zelfontwikkeling heeft opgericht, tegelijk uitgever is, die verschillende werken uitgeeft en aanbeveelt, welke zoogenaamd mede dienen moeten om den mensch tot deze zelfontwikkeling te brengen. Aan degenen, die deze praktische cursussen volgen, wordt deze lectuur warm aanbevolen om het beoogde doel: de zelfontwikkeling te kunnen bereiken. En al dragen deze praktische cursussen zelf een neutraal karakter, deze litteratuur van Dalmeyer is zeker allerminst neutraal. Ze heeft zeer bepaald de strekking om, zooals de bedoelde Ring het uitdrukt, de beginselen der nieuwe Theosophie te bevorderen. Zelfs kan nog sterker gezegd worden, dat de heer Dalmeyer, altoos onder de leus, dat de mensch tot ontwikkeling van al de krachten, die in hem schuilen, komen moet, daartoe allerlei zeer gevaarlijke middelen aanbeveelt, als magnetisme, telepathie, hypnotisme en zoisme. Van welken aard deze litteratuur is moge uit een enkel voorbeeld blijken. In een boekje door hem uitgegeven onder den titel *»Gezondheid, vrede, kracht, geluk, succes»* is binnen in 't *»en dat geschreven»* is door Mrs. Elisabeth Towne, wordt gezegd, dat de daarin aangeprezen methode niet falen zal om den ernstigen beoefenaar een overvloed van kracht te onthullen in zich zelve, die hem duizendmal en ten volle zal bewijzen, dat het woord: *»het Koninkrijk der hemelen is binnen in u»* geen holle phrase is. Dit nu is ergelijke profane, want deze wonderbare kracht bestaat niet in de werking des Heiligen Geestes in ons, maar volgens de schrijver daarin, dat het solar plexus (dat wil zeggen het zenuwcentrum achter de maag) trillingsvrij van scheppende kracht uitstroomt. Omdat de mensch dit solar plexus bezit, noemt de schrijver den mensch *»de zon van God»* en schrijft ze zelfs op blz. 16: *»door oefening kunt ge uw zonnecentrum (d.i. dit zenuwcentrum) leeren, steeds den wil tot het goede te doen uitstroomen. Op deze wijze heb ik den hemel gevonden. Laat uw licht alzo schijnen, dat de menschen uw goede werken zien en zeg tot u zelve: Ik ben God, die in den hemel is.»* (blz. 16).

Van verdere aanhalingen uit deze geschriften zullen we ons onthouden. Er blijkt genoeg uit deze aanhalingen, dat achter deze methode van zelfontwikkeling, zooals de heer Dalmeyer haar aanprijkt, zeer gevaarlijke elementen schuilen. Gevaarlijk niet alleen uit religieus, maar ook uit psychologisch oogpunt. Want telepathie, suggestie, magnetisme, en wat meer van *»occulte»* krachten tot deze zelfontwikkeling hier worden aanbevolen, zijn waarlijk geen onschuldige zaken.

En nu kan men natuurlijk wel zeggen, dat ieder de praktische cursussen tot zelfontwikkeling door het Instituut gegeven, volgen kan, zonder van deze lectuur kennis te nemen of daardoor zich te laten beïnvloeden, maar het is toch o.i. niet zonder gevaar, wanneer men jonge menschen, door dit Dalmeyer's Instituut aan te bevelen, bloot stelt aan een leiding, die zulke lectuur aanbeveelt als het ware middel om tot zelfontwikkeling te komen.

Vermoedelijk zullen de heeren, die dit oordeel onderteekenden, alleen kennis hebben genomen van de zoogenaamde *»practische cursussen»*, maar niet van de *»lectuur»* die door Dalmeyer verspreid en in deze cursussen wordt aanbevolen, anders zou een zeer scherpe veroordeeling van deze lectuur zeker niet ontbroken hebben.

Noord-Brabant en Limburg.

Op den 31sten October, den gedenkdag der reformatie, is de *Kerkbode voor Noord-Brabant en Limburg*, die in de eerste oorlogsjaren aan bloedarmoede bezweken was, weer uit het graf herrezen, en het eerste nummer, dat ons toegezonden werd, doet een frisch en kloek geluid hooren. De redactie, die aan 't hoofd staat: Ds. Andree, de Bruin, Doornbos, Hummel, Koopmans en de Vries, belooft voor dit blad veel goeds. En bovenal verheugen we ons er in, dat onze zwakke Kerken in Noord-Brabant en Limburg weer een eigen orgaan hebben gekregen, dat trachten zal leiding aan het kerkelijk en geestelijk leven te schenken. Moge nu maar door trouwe medewerking van de leden der Kerken zelf het bestaan van dit blad verzekerd worden.

De pers is toch een groote macht ook voor het kerkelijk leven. Tal van vraagstukken, die op den kansel niet verhandeld kunnen worden, kunnen hier worden besproken en toegelicht. En al is 't in den laatste tijd schier mode geworden om smalend over onze *»Kerkbode»* te spreken, toch zouden we ze niet gaarne missen. Ze kunnen naast de grotere kerkelijke bladen, die voor heel 't land dienst doen, de provinciale en plaatselijke belangen dienen. Bovendien maakt de geringe prijs van deze Kerkbode, dat zij in veel meer handen komen dan de grotere bladen, die uiteraard veel duurder zijn. We zijn daarom dankbaar, dat waar elke provincie haar eigen Kerkbode heeft, thans de rij weer vol is, doordat ook onze meest Zuidelijke provincies weer een eigen orgaan rijk zijn.

Voor al daer kan zulk een Kerkbode dubbel goeden dienst doen om het kerkelijk besef te verwerken en den onderlingen band vast te houden. De Gereformeerde Kerken in Noord-Brabant en Limburg, verspreid te midden van een schier geheel Roomsche bevolking, hebben nog meer dan de Kerken in andere provincien aan samenwerking en saamwerken behoefte. Dat ook tot in het uiterste deel van ons land, dat tusschen België en Duitschland in ligt en de begeerte van onze naburen heeft opgewekt, onze Kerken veldwinnen

en zich uitbreiden, is mede een heugelijke teken. Nadat in Heerlen en Treebeek reeds zelfstandige Kerken waren gevormd, is thans met advies van de Classis ook de nog altoos kleine groep van Gereformeerden in Maastricht tot kerk-instituutering overgegaan. Moge ook deze Kerk tot bloei komen, zodat spoedig daar een eigen predikant kan gekozen worden. In vroeger eeuw heeft de Gereformeerde Kerk in Maastricht uitnemende predikers gehad. We behoeven slechts den naam van Maresius te noemen. Later ging echter wat hier nog Gereformeerd heette, onder het modernisme dood. Thans herleeft de Gereformeerde Kerk weer, wat vooral daaraan te danken is, dat tal van Gereformeerde gezinnen zich in het Zuiden hebben gevestigd. Zoo zal te midden van deze Roomsche bevolking ook de Gereformeerde Kerk weer haar gestalte kunnen vertoonen. En wanneer deze Kerk door innerlijke geloofskracht bloeien mag, zal ze tot zegen van haar omgeving kunnen zijn. Het moderne Protestantisme, dat in de vroegere Gereformeerde Kerken in Noord-Brabant en Limburg hoogtij vierde, kon kwalijk dienen om aan de Roomsche bevolking een indruk te geven van de geloofskracht, die het Protestantisme bezit.

Het Vrij Beheer.

Het refereat dat Mr. L. J. van Apeldoorn op de Classikale conferentie te Leeuwarden hield en waarop we in ons vorig nummer de aandacht vestigden, was reeds in het licht verschenen terstond na afloop dezer conferentie. Zelfs had Mr. van Apeldoorn de vriendelijkheid gehad, het ons toe te zenden en was het alleen de schuld van de post, dat dit exemplaar ons niet had bereikt.

Ook na de lezing van dit refereat, dat zich grootendeels grondt op de studie, door Mr. van Apeldoorn gemaakt over de Kerkelijke goederen in Friesland, kan niet anders dan den schrijver dank worden gebracht voor dit klaar en helder betoog, waardoor over de rechtspositie der aloude kerkelijke goederen zoveel licht wordt verspreid.

Het onderwerp zelf ligt te ver buiten den gezichtskring onzer Kerken om er hier dieper op in te gaan. Slechts tweeërlei zij hierbij opgemerkt. Vooreerst, dat ook Mr. van Apeldoorn in zijn inleidend woord erkent, dat de volkomen zelfstandigheid van het beheer tegenover de kerkelijke organisatie een zeker niet gewenschte toestand is. Vooral bij de tegenwoordig zoo actuele quaestie van de predikantstractementen blijkt dit, want terwijl de kerkelijke goederen zeker meer dan genoeg opbrengen om de predikanten uit hun lijden te verlossen, haagt het juist van de willekeur der kerkvoogden af, hoeveel ze van de inkomsten dezer goederen voor het predikantstractement willen besteden. Maar hoezeer Mr. van Apeldoorn daarom een andere verhouding van de kerkvoogden tot het bestuur der Kerk wenschelijk zou achten, zijn juridisch gevoel spreekt te sterk, dan dat hij de historische feiten verwrigen zou ten dienste van de opportuniteit. En in de tweede plaats, dat de critiek door Mr. van Apeldoorn geoeend op degenen, die het recht der Synode bepleitten om het beheer te regelen, met name op wat Prof. Cannegieter daarover schreef, zoo afdoende is, dat de Synode zich wel dubbel bedenken mag, voordat zij haar handen naar het vrij beheer uitstrekt.

»I y a des juges à Berlin» heeft Mr. Van Apeldoorn aan de Synodale macht liefhebbers toegevoegd. En over het eigendomsrecht beslist ten slotte niet de Synode met haar decreten, maar de rechter.

Het Comité tot steun van het Christelijk onderwijs in Djocjakarta en Soerakarta.

Naast het steuncomité, dat ten doel heeft de oprichting van Christelijke Scholen voor meisjes uit den Javaanschen adel te bevorderen, is ook een Comité opgericht, dat in 't algemeen steun wil bieden aan het Christelijk onderwijs in Djocjakarta en Soerakarta. Het is vooral aan de activiteit van Ds. Van Andel te danken, dat dit Comité tot stand kwam, en uit het eerste verslag van dit Comité, dat ons werd toegezonden, blijkt wel, hoe noodig deze arbeid op ons Zendingsterrein in de Vorstlanden is. Het Comité waarvan Prof. Bavinck voorzitter en de heer H. W. van Marle 1e penningmeester is, heeft blijken dat verslag een dubbel doel: vooreerst om financiële hulp te bieden aan de Vereenigingen tot schoolstichting op Java, en ten tweede om geschikte leerkrachten voor deze Scholen naar Indië uit te zenden.

Hoe gezegend deze arbeid is blijkt wel daaruit, dat het Comité in dit eerste jaar al aanvragen kreeg om een en dertig leerkrachten uit te zenden. De Christelijke School te Djocjakarta is reeds uitgegroeid tot een volledige zevenklassige school, terwijl de toevloed van leerlingen zoo groot is, dat reeds aan de oprichting van een tweede school wordt gedacht. Er blijkt daar wel uit, hoezeer het Christelijk onderwijs door de inlanders begeerd wordt, want niet alleen dat er telkens leerlingen moeten afgewezen worden, omdat er geen plaats is, maar er zijn ouders, die zelfs tot een 1/6 van hun inkomens afzonderen om het schoolgeld voor hun kinderen te betalen. Zoo is er metterdaad in Indië een geestelijke opwaking gekomen, die rijke vrucht belooft. Maar des te ernstiger rust op de Christenen in Nederland de roeping om met alle kracht voor de oprichting dezer scholen te werken. Het Comité vraagt daartoe in de eerste plaats meer financieel steun, maar dan ook in de tweede plaats dat jonge menschen zich aan dezen

arbeid geven willen. Het zou toch al te droef wezen, wanneer uit Indië de roepstem kwam: komt over en helpt ons, want we begeeren den zegen van het Christelijk onderwijs ook voor onze kinderen te ontvangen, en het Comité zou moeten antwoorden: »we willen wel maar kunnen niet, want er zijn geen Christelijke onderwijzers die zich voor deze zaak willen geven.»

Critiek op ons kerkelijk leven.

Ds. Aalders, die, toen hij indertijd predikant te Bunschoten was, zijn geruchtmakende brochure schreef *»de critiek der jongeren»* en daarbij min of meer als woordvoerder optrad van de *»jongeren»*, die tegen den gang van ons kerkelijk leven bezwaar hebben, blijft, nu hij predikant in Batavia geworden is, deze critiek voortzetten in het Kerkblad der Gereformeerde Kerken in Nederlandsch-Indië. In een breede artikelenreeks onder den titel *Kerkelijke Crisis* geeft hij zijn beschouwingen over den toestand van de Gereformeerde Kerken in Nederland en toont aan, niet alleen in welk een ernstige crisis deze Kerken naar zijn overtuiging verkeerden, maar ook wat de oorzaken van deze crisis zijn en welke geneesmiddelen moeten worden aangewend.

Of nu het Indisch Kerkblad daarvoor de aangewezen plaats is, meenen we te mogen betwijfelen. Niet alleen omdat dit Indisch Kerkblad maar door weinigen in het vaderland gelezen wordt en het doel dezer critiek dus wordt gemist, maar ook omdat de Kerken in Indië aldus een zeer eenzijdig beeld van den toestand der Kerken in het vaderland ontvangen. Ds. Aalders beziet het kerkelijk leven in ons vaderland door zijn bril, *»de bril der jongeren»*, en deze bril is niet rooskleurig te noemen. In meer dan één persorgaan in ons vaderland is dan ook reeds protest aangetekend tegen deze voorstellingen, maar wat baat dit, daar deze critiek natuurlijk in Indië slechts weinigen bereikt. Men zou om de zaken recht te zetten eigenlijk over een orgaan in Indië zelf beschikken moeten. We kunnen nu niet anders dan betreuren, dat een predikant uit Holland overgekomen, aan de Gereformeerden in Indië een dergelijke subjectief gekleurde, om niet te zeggen onware voorstelling van het kerkelijk leven in Holland geeft. De hartelijke saamleving van de Gereformeerde Kerken in Indië met die in het vaderland zal er niet door bevoorvord worden, naar we vrezen; eer het tegendeel. En al zijn we natuurlijk dankbaar, dat Ds. Aalders blijkbaar pogen wil de Gereformeerden in Indië in te lichten omtrent den toestand onzer Kerken, toch zou dit op een andere, een meer objectieve wijze behooren te geschieden. In deze artikelenreeks is niet de referent aan 't woord, die op rustige en kalme wijze weergeeft welke eigenaardige gesteldheid het kerkelijk leven in ons vaderland vertoont met zijn licht- en schaduwsijden, maar de hartsochtelijke partijgang der jongeren, die behoefte heeft zijn bezwaren te uiten tegen wat in ons kerkelijk leven hem mishaget. En daarvoor schijnt ons een Indisch Kerkblad niet de aangewezen plaats. Er zijn quaesties genoeg te behandelen, die de Indische Kerken zelf betreffen.

Maar ook al achten we uit dien hoofde deze artikelenreeks in een Indisch Kerkblad niet op haar plaats, en al gelooven we, dat ze in Indië meer kwaad dan goed zullen stichten, toch neemt dit niet weg, dat zij van belang zijn, omdat zij een blik ons gunnen in het hart dezer *»zoogenaamde jongeren»* omgaat. In zijn brochure: *De critiek der jongeren*, had Ds. Aalders zich nog met zekere voorzichtigheid uitgelaten. Hij waarschuwde evenzeer tegen het gevaar van het conservatisme, dat ons kerkelijk leven dreigt te doen versterken, als tegen het gevaar van de nieuwere, die dreigden door te vloeden en het Gereformeerd standpunt te verlaten. Tusschen deze beide uitersten wilde hij den gulden middenweg bewandelen. Veel van wat hij de critiek der jongeren noemde kon ook bij de ouderen, die een open oog hebben voor den ontzaglijken ernst der tijden waarin we leven, weerklank vinden. En wat bovenal weldadig aandeel, was de warme bewondering, die uit deze brochure sprak voor de groote mannen, die God aan onze Kerk geschenken had, met name Dr. A. Knyper en Dr. H. Bavinck. Het waren deze mannen op wier woord hij zich vooral beriep, wanneer hij op *»voortbouwen»* van ons kerkelijk leven aandrong. Er was weinig in deze brochure, dat niet onze hartelijke instemming had.

Maar nu hij in Indië zich blijkbaar wat vrijer gevoelt, is niet alleen de toon van deze critiek veel scherper geworden, maar draagt deze critiek ook een veel eenzijdiger karakter en is ze niet altoos zonder bedenkelijke allures. Wanneer de predikanten in *»Menigerlei Genade»* verschenen, verre worden ten achter gesteld bij de ethische preekenbundels, omdat die niet zoo dogmatisch-intellectualistisch zijn, maar veel warmer en geestelijker, dan is deze critiek noch blijkbaar noch juist. Niet blijkbaar, omdat, al kan er een enkele meer dogmatisch-intellectualistische preek onder door loopen, de predikanten uit Menigerlei Genade metterdaad nitnemend geestelijk voedsel bieden en met groote waardeering door ons volk ontvangen worden. En niet juist, omdat zulk verheffen van de preeken der ethischen er licht toe leiden zou, dat de Gereformeerden in Indië bijzonder deze preeken gingen lezen. Maar nog erger is, wat Ds. Aalders schrijft over het intellectualisme, dat in onze Kerken algemeen den toon aan zou geven. *»Eerst was men van de eenvoudige, nuchtere, historische-concrete Formulieren van eenigheid gekomen tot de »Gereformeerde beginselen» als een autoriteit van verdere stichting en hogere waarde. Zoo*